

Steltlopers, de Banc d'Arguin en Nederland: zeetrekwaarnemingen gevraagd

Veel steltlopers die in het voor- en najaar gebruik maken van de Waddenzee overwinteren in Afrika. De Banc d'Arguin in Mauretanië is een van de belangrijkste overwinteringsplekken: er overwinteren ruwweg twee miljoen steltlopers. Ook in andere Afrikaanse landen overwinteren echter nog honderdduizenden vogels, tot in Zuid-Afrika aan toe. Met name tijdens de voorjaars trek is bij de juiste weersomstandigheden een groot deel van deze steltlopers bij ons langsvliegend te bewonderen.

In de tweede helft van de jaren 1980 is op de Banc d'Arguin onderzoek gedaan aan de *timing* van vertrekkende steltlopers in relatie tot aankomst in de Nederlandse Waddenzee (zie Ardea 78 (1/2), 1990). Er zijn aanwijzingen dat er de laatste jaren verandering is opgetreden in deze timing, van in ieder geval rosse grutto's: deze lijken tegenwoordig in het voorjaar eerder in Nederland aan te komen dan in de jaren 1980 het geval was. Zonder nu direct te gaan speculeren over het waarom hiervan is het interessant om de wegtrek in West-Afrika en daarmee verbonden, de trek langs onze kustlijn, goed te blijven volgen en te bezien hoe deze verloopt en of bijvoorbeeld de groepssamenstelling nog gelijk is aan die van 20 jaar geleden. In het voorjaar van 2003 gaat er opnieuw een expeditie naar Mauretanië: de Schweizerische Vogelwarte in Sempach heeft er deze winter al een doelvolgradar opgesteld om van 1 maart tot 15 mei onder leiding van dr. Bruno Bruderer wegtrekkende steltlopers te bekijken. Op radarbeelden kunnen vogels echter niet gedetermineerd worden en daarom zijn er ook waarnemers aanwezig. Voor de zeetrekwaarnemers zou dit een extra stimulans kunnen zijn om vanaf half april lekker veel te gaan zeetrek tellen. We kunnen hiermee een belangrijke bijdrage leveren aan de brandende onderzoeksvragen.

GOK

RECENTE PUBLICATIES

Rob Leewis (2002) Veldgids Flora en Fauna van de zee. Stichting KNNV Uitgeverij, Utrecht. 320pp. ISBN 90 5011 153 X; € 27,95..

Onder het kopje 'Speuren langs de vloedlijn' kondigde de KNNV de uitgave aan van een '*Veldgids Flora en Fauna van de zee*'. Omdat veel langs de vloedlijn speurende NZG-leden ook interesse hebben voor andere vormen van zeeleven hebben we snel een recensie-exemplaar aangevraagd.

De eerste indruk van het boek is alleraardigst: zo'n 250 algemene soorten wieren, sponzen, anemonen, kwallen, wormen, krabben, weekdieren, mosdiertjes, zakpijpen, en vissen worden ieder op een fraaie kleurenfoto afgebeeld, met daarnaast een korte beschrijving, een verspreidingskaart voor de Noordzee en een biotoopschema. Wel wordt snel duidelijk dat het boekje voornamelijk is gericht op speuren 'onder de vloedlijn' als een allereerste kennismaking voor amateurduikers dicht langs strand of dijk. Op dat niveau en voor die categorie gebruikers is het boekje zeker geslaagd, hoewel het boekje niet mee het water in kan.

Voor de iets gevorderde zoute natuurminnaar aan de droge kant van de vloedlijn schiet de veldgids echter snel tekort. Er is bewust gekozen voor het weglaten van determinatietabellen of lijsten van niet afgebeelde soorten, zodat er altijd twijfel blijft over de determinatie. Opmerkelijk is dat de literatuurlijst wel een aantal specialistische determinatiewerken noemt van afzonderlijke plant- en diergroepen, maar niet de 'eigen' KNNV Veldgids No. 2, het '*Zeeboek – determinatietabellen voor flora en fauna van de Nederlandse Kust*' van E. de Ruijter & A. Schoenmaker; waarvan de 4e druk uit 1995 volgens internetinformatie nog verkrijgbaar is (€ 9,95). Dat is een uitstekende tussenstap tussen een eerste attractief plaatjesboek en de zware echte vakliteratuur.

Deze *Veldgids* versterkt onbewust het beeld dat de Noordzee buiten de kustlijn weinig interessant zou zijn. Niet alleen zijn verspreidingskaartjes alleen langs kusten ingekleurd, ook in de tekst wordt de Noordzee beschreven als een ondiepe 'uitgebreide zandvlakte met hier en daar een wat slibbiger gedeelte' waarin slechts boorplatforms en scheepswrakken rijker leven zouden herbergen. De Noordzee, ook het Nederlandse deel, kent echter ook natuurlijke stenige bodems (Klaverbank), had vroeger uitgebreide oesterbanken, en kent een scala van andere ecologische variaties als gevolg van diepteverschillen, watermassa's en frontgebieden. Voor de bescherming van de Noordzee is het van belang dat juist het beginnende publiek kennis neemt van de rijkdom en variatie aan leven in die schijnbaar grauwe watermassa verder van de kust. Misschien dat een volgende druk van de attractief uitgegeven veldgids daaraan wat aandacht kan geven.

Aanschaf van de nieuwe veldgids is een goed idee voor degene die nog geen kennis heeft van het bestaan van - laat staan van de pracht van - poliepen, zakpijpen, sponzen of keverslakken in onze zoute wateren, maar de aldus geïnteresseerde geraakte strandwandelaar is gewaarschuwd dat daarna de aanschaf van bijvoorbeeld het '*Zeeboek*' al snel onvermijdelijk is.

JAF